

DOI: 10.5613/rzs.48.2.6

Vincent Mosco**Becoming Digital: Towards a Post-Internet Society**Bingley: Emerald Publishing, 2017,
248 str.

Knjiga *Becoming Digital: Towards a Post-Internet Society* proizišla je iz pera Vincenta Moscoa, profesora emeritusa s kanadskog Queen's University. Dr. Mosco, koji je prethodno objavio 23 knjige s područja komunikacija, tehnologije i društva, za ediciju *SocietyNow* napisao je 212 stranica prikaza stanja u digitalnom svijetu današnjice, s vrlo suzdržanim prognoziranjem digitalne budućnosti društva sutrašnjice. Kako autor sam tvrdi u uvodu knjige, njezin cilj nije dubinska analiza, nego je knjiga zamišljena kao svojevrsan vodič i sredstvo koje opisuje »sljedeći internet« (*the Next Internet*). Autor opisuje tehnologije koje taj internet podržavaju, institucije koje ga oblikuju, probleme koji iz nje ga proizlaze te mogućnosti koje otvara. Kroz šest poglavlja, Vincent Mosco često se dotiče uloge i utjecaja tehnoloških divova tzv. Velike petorke (Googlea, Applea, Amazona, Microsofta i Facebooka) te posljedica njihova utjecaja. U knjizi se često spominje sam postanak i razvitak infrastrukture koja je omogućila internet koji poznajemo danas i na temelju kojega će (i već funkcionira) gla-

soviti »sljedeći internet«. U tom smislu, Mosco kroz spomenuta poglavlja opisuje nastojanja vladinih agencija u Sjedinjenim Američkim Državama da stvore učinkovitu komunikacijsku tehnologiju, često u sprezi s vojnom industrijom te opisuje povijest interneta.

Prvo poglavlje knjige preuzima ulogu detaljnijeg uvoda. Naslovljeno jednostavno »Sljedeći internet«, na četrnaest stranica razlaže pojmove ključne za razumijevanje knjige. Knjiga problematizira društva koja postaju digitalna u postinternetskom svijetu, s fokusom na transformacije koje uzrokuju konvergencije tehnologija kao što su oblak (*the Cloud*), velike količine podataka (*Big Data*) i brojni objekti povezani internetom ili tzv. internetom povezane stvari (*Internet of Things*). Tri spomenute tehnologije u međusobnoj interakciji kičma su kako »sljedećeg interneta« tako i ove knjige. »Sljedeći internet« može biti alat za demokratizaciju i povećanje društvene jednakosti, no on je, kako Mosco primjećuje (str. 5), trenutačno ipak ponajprije sredstvo komodifikacije i militarizacije svijeta.

U drugom se poglavlju, »Konvergirajuće tehnologije«, detaljnije analiziraju tehnološki aspekti koji izgrađuju »sljedeći internet«. Oblak – tehnologija pohranjivanja podataka u golemim podatkovnim centrima – jedan je od stupova interneta. Mosco primjećuje da je oblak rijedak primjer tehnologije koja nosi i službenu definiciju: »Oblak je

model koji omogućuje pristup dijeljenim računalnim resursima (mrežama, serverima, aplikacijama i uslugama) kojem se može brzo i učinkovito pristupiti« (str. 18). Dok je za većinu ljudi oblak apstraktan pojam, sredstvo u kojem spremaju svoje digitalne podatke, autor ga demistificira i materijalizira, pišući o golemim potrebama za prostorom i tekućom vodom nužnima da bi ta masivna postrojenja servera mogla neprekidno i neometano funkcionirati. Mosco opisuje i velike količine podataka te softvere koji su ih kadri analizirati. Analize velikih količina podataka primjenjuju se u područjima od poljoprivrede do procjene kreditnih rizika, a Vincent Mosco spominje i glasovit esej Chrisa Andersona iz 2008., objavljen u časopisu *Wired*, koji je nagovijestao kako će »brojevi govoriti sami za sebe«. Analizirajući poznati esej naslovljen »Kraj teorije«, Mosco jednostavno zaključuje da »korelacija nije kauzalnost« (str. 37). Treći (temeljni) stup interneta koji nadolazi jesu internetom povezane stvari i tu se zaista doslovno misli na obilje objekata opremljenih senzorima koji bilježe i odašilju podatke, a već su u širokoj uporabi posvuda. To su predmeti poput Appleovih pametnih satova koji bilježe biometrijska očitavanja i šalju ih u oblak te pametnih kućanskih aparata koji prate i reguliraju vlastitu potrošnju. Tako hladnjaci signaliziraju kada ih je potrebno napuniti namirnicama i perilice daju do znanja da je potrebno kupiti još sredstva za pranje rublja. Broj takvih umreženih uređaja raste diljem svijeta iz godine u godinu.

U trećem poglavlju, naslovljenom »Moć, politike i politička ekonomija«, autor se dotiče sprege američke vlade i tehnoloških kompanija, odnosa moći u društvu koje oblikuju te opisuje rast Velike petorke, vladara »sljedećeg interneta«. Mosco ističe kako su od 2016. po prvi put u povijesti isključivo tehnološke kompanije zauzele prvih pet mjesta po tržišnoj vrijednosti u svijetu (str. 65). Opisujući njihov utjecaj, autor opisuje širenje Amazona, tvrtke specijalizirane za internetsku kupovinu, na medijski sektor preuzimanjem i revitalizacijom posrnuloga novinarskog diva *The Washington Posta* te daljnim širenjem preuzimanjem lanca supermarketa Whole Foods. Google, s druge strane, prednjači po svotama koje ulaže u lobiranje pri centru američke političke moći, Washingtonu. Američke velike korporacije drže monopol na zapadu, a jedini su im izazov kineske tvrtke poput Alibabe i Huawei, kao i kineski strateško-trgovinski projekt One Belt, One Road.

»Tijelo i kultura« indikativan je naslov četvrtog poglavlja, a tematizira spajanje biologije i tehnologije te kulturne implikacije te fuzije. Autor iznosi primjere umetanja mikročipova pod kožu zaposlenika jedne tvrtke u Švedskoj, čime se olakšava pristup radnom okruženju (pristup prostorijama, otvaranje šifriranih datoteka i eliminiranje lozinki), no isto tako ističe da se činom čipiranja povećava i nadzor nad zaposlenicima. Početak je to singularnosti, spajanja čovjeka i stroja, revolucija spajanja čovjekove biologije i tehnologije – *dataizma*. Mosco navodi

i primjere u kojima se tehnologija sjeđinjuje s modom, pa su već dostupne i pametne tetovaže koje se mogu povezivati s okolnim uređajima. Mosco upozorava na kvantificirano sebstvo (*quantified self*), svođenje identiteta na niz kvantificiranih biometrijskih očitavanja koja se pohranjuju u oblaku, a to sebstvo onda postaje komodificirano sebstvo, društveni proces pretvaranja osobe u oglašivačko dobro. Institucije upotrebljavaju nizove podataka o osobi, određujući tako njezin kreditni *rejting* i krojeći oglase sukladno predviđenim željama i potrebama pojedinca. Podcrtavajući svoje primjere brzog spajanja biologije i tehnologije, autor citira povjesničara Yuvala Noaha Hararija: »Ne možete zaustaviti tehnološki napredak«.

A tehnološki napredak predstavlja i prijetnju radnoj snazi. Kako predviđa autor, u narednim desetljećima većina će poslova postati automatizirana pa je na pomolu i masovna nezaposlenost u razvijenim zemljama. Jedan je to od problema o kojem se govori u petom poglavlju »Problemi«. Gomilanjem otpada u zemljama u razvoju uz okoliš ugroženi su i ljudski životi. Po hrpama odbačenih hardverskih dijelova prekapaju žitelji siromašnih zemalja kako bi došli do komadića vrijednih metala, dolazeći pritom u kontakt s opasnim tvarima. Jedan je od problema budućnosti akumulacija velike količine smeća u Zemljinoj orbiti budući da velike kompanije planiraju u orbitu lansirati velik broj satelita kako bi prenosili komunikacije na planeti. No, možda je najveća od svih opasnosti zapadnom društvu

koncentracija moći u rukama Velike pektorke. Kontrola »sljedećeg interneta« od strane pet tehnoloških američkih kompanija fundamentalna je prijetnja demokraciji (str. 133). Te kompanije već sada prikupljaju goleme količine podataka o svojim korisnicima pa je autor priložio i tablicu podataka koje skuplja Facebook. U popisu koji se proteže na tri stranice (i nije konačan), vidljivo je da ta društvena mreža prikuplja podatke o lokaciji korisnika, njegovoj političkoj pripadnosti, kreditnim karticama kojima se koristi, poslodavcu, kućnim ljubimcima, restoranima koje korisnik posjećuje, namirnicama koje kupuje i različite druge detalje. Uglavnom, sljedeći internet pospješuje i »državu nadzora«, proces u kojem vlade prate svoje građane i kontroliraju njihovo ponašanje.

Posljednje poglavlje, »Građanstvo u postinternetskom svijetu«, može se sažeti u jednu autorovu rečenicu. »Autoritarizam i anarhija lakše su zamislivi nego demokratska društvena promjena«, navodi Mosco na 177. stranici. Toj mračnoj tezi autor suprotstavlja potrebu za aktivizmom u digitalnoj domeni. Kako bi se to ostvarilo, korisnike je potrebno obrazovati da su ljudska bića i građani a ne tek potrošači, a sljedeći internet staviti pod građansku kontrolu.

Ova kratka knjiga ne donosi nove ili ključne informacije, nego prikazuje stanje u digitalnom sektoru najviše se usmjerujući na dominaciju velikih američkih tehnoloških kompanija. Razvidno je da su neka poglavlja povezana te se čak čini da je proizvoljno određeno gdje jedno počinje a drugo završava, jer

se tematski miješaju i isprepleću, što čitatelja može zbunjivati. *Becoming Digital* sličica je današnjeg stanja, djelo čiji će podaci možda vrlo brzo zastarjeti, ali koja nosi važnu pouku. Ne osvijeste li se građani da su građani, a ne samo potrošači, ne preuzme li civilno društvo barem dio kontrole nad internetom

koji dolazi, nastave li vlade militarizaciju društva i njegovanje bliske sprege s tehnološkim miljeom, a konvergencija se nastavi istim tempom, izgledno je da bismo se svi jednog jutra mogli probuditi spojeni na *Matricu*.

Emil Čančar
Zagreb